

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 72/09-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť M. H., Š., zastúpenej advokátkou JUDr. B. P., PhD., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 26 P/110/2004 a postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 26 P/110/2004 a postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008 konať bez zbytočných prietahov.

3. M. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. H. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 346,31 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a tridsaťjeden centov), ktorú je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. B. P., PhD., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 72/09-19 z 12. marca 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť M. H. (ďalej len „s'ťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd I“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 P/110/2004 a postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd II“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008.

2. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vidí s'ťažovateľka v ďalej opísanom skutkovom stave. Predmetom konania na okresnom súde I a okresnom súde II je úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu.

Sťažovateľka podala 24. marca 2004 návrh na zvýšenie výživného pre svojho syna – maloletého M. H. – okresnému súdu I, ktorý vec zaevidoval pod sp. zn. 26 P 110/2004.

Ďalej v sťažnosti uviedla:

«... Návrh bol podaný dňa 24. 3. 2004 - môj syn mal 6 rokov. Dnes má maloletý 10 rokov, píše sa rok 2008 a od podania návrhu prešli viac ako 4 roky!

... Celé konanie vo veci určenia výživného na mal. M. H. bolo zmätočné a čom svedčí skutočnosť, žiaden zo zákonných sudcov nedospel k zákonnému rozhodnutiu vo veci samej.

... Z dôvodu neúmerných prietahov v konaní súdov som spolu aj so svojimi deťmi dlhodobo v situácii hmotnej núdze a som odkázaná na finančnú pomoc príbuzných.

... Môj syn vyžaduje nadmernú opateru a starostlivosť tak po telesnej ako aj po duševnej stránke - jeho vývoj zaostáva za rovesníkmi, navštevuje špeciálnu základnú školu. Jeho materiálne nároky sú viacnásobne vyššie ako materiálne nároky jeho rovesníkov. Aj na túto skutočnosť som niekoľkokrát súd upozorňovala, pretože ja sama nie som schopná po finančnej stránke zabezpečiť synovi jeho potreby...

V čase podania návrhu v roku 2004 bola životná úroveň otca maloletého nadštandardná. Bol vlastníkom viacerých drahých áut a lukratívnych nehnuteľností...

V dôsledku neprimeraných prietahov v súdnom konaní sa otec maloletého stačil zbaviť všetkého hnutelného majetku prepísaním na iné fyzické a právnické osoby...

V priebehu konania súd poskytol otcovi maloletého M. priestor na to, aby sa „zbavil“ áut v hodnote niekoľko miliónov slovenských korún za sumy cca do 100.000 Sk.

Množstvo svojich nehnuteľností daroval tretím osobám, resp. „predal“ za podpriemerné ceny...

Sudkyňa Okresného súdu Trnava dokonca priamo na pojednávaní vytkla právnej zástupkyňi matky, či jej nestačí, že spis má viac než 1000 strán, keď navrhuje ďalšie dôkazy. Pritom sme už dávno žiadali rozhodnutie vo veci na základe potenciality príjmov a majetkových pomerov otca...

Na základe týchto skutočností existuje dôvodná domnienka, že otec maloletého urobil všetky uvedené kroky za účelom vyhnúť sa, respektíve zbaviť sa úplne vyživovacej povinnosti voči maloletému.»

3. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľka vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v... čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. značkou 26 P/110/2004 a teraz Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany sa prikazuje aby do 3 dní odo dňa doručenia tohto rozhodnutia vytyčil vo veci pod sp. zn. 7 P/46/2008 pojednávanie, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a súdne pojednávanie ukončil v prospech maloletého tak, aby nedochádzalo k poškodzovaniu jeho práv a právom chránených záujmov.

3. M. H., bytom Š. sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 13.277,57 Eur, ktoré sú jej povinné zaplatiť spoločne a nerozdielne Okresný súd Trnava a Okresný súd Piešťany do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava a Okresný súd Piešťany sú povinné spoločne a nerozdielne zaplatiť M. H. náhradu trov konania pred Ústavným súdom vo výške 574,25 Eur na účet právnej zástupkyne - advokátky JUDr. B. P... do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

4. Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadostučinenia odôvodnila okrem iného tým, že „... právna neistota, v ktorej sa dlhodobo nachádzam, mi spôsobila nielen materiálnu, ale aj nemateriálnu ujmu, a to nielen mojej osobe, ale aj môjmu maloletému synovi. Moja ujma spočíva v tom, že od podania návrhu uplynuli viac ako 4 roky (návrh bol podaný dňa 24. 3. 2004). Pritom ide o konanie starostlivosti o maloletých, menovite o výživné pre maloleté dieťa, ktoré podľa štatistík uverejnených na stránke Ministerstva spravodlivosti SR končia súdy priemerne v období do 10 - 12 mesiacov a v tomto čase už:

a) maloletý začal navštevovať špeciálnu základnú školu, čiže jeho nároky vzrástli.

b) maloletý potrebuje zvýšenú starostlivosť a opateru tak po telesnej ako aj po duševnej stránke. Jeho materiálne nároky sú vyššie ako nároky jeho rovesníkov:

- potrebuje špeciálnu obuv

- každý deň ho autom vozím do školy alebo zo školy

- *pokiaľ som v práci, snažím sa zabezpečiť synovi opatrovatel'ku keďže potrebuje nad sebou neustály dohľad*

- *pre zdravý telesný vývoj má odporúčané plávanie - snažím sa, aby pravidelne navštevoval plaváreň*

c) *z dôvodu neúmerných preťahov v konaní súdov som sa spolu so svojimi deťmi ocitla dlhodobo v situácii hmotnej núdze a som odkázaná na finančnú pomoc príbuzných, keďže sama nie som schopná po finančnej stránke zabezpečiť synovi jeho potreby. Otec sa o maloletého M. vôbec nezaujíma, nenavštevuje ho, nevenuje mu žiaden čas a ani prostriedky nad rámec určeného výživného. Všetku osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečujem ja sama, pomáhajú mi len moji príbuzní.*

d) *keď som 20. mája 2008 požiadala súd o dočasné rozhodnutie - predbežné opatrenie, ktorým by sa zvýšilo výživné aspoň na polovicu požadovanej sumy, bol môj návrh zamietnutý...“.*

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 27. marca 2009 písomne vyjadril predseda okresného súdu I listom sp. zn. 1 SprV/179/2009. Predsedníčka okresného súdu II sa písomne vyjadrila k sťažnosti 5. mája 2009 listom sp. zn. Spr. 227/2009. K vyjadreniu predsedu okresného súdu I a predsedníčky okresného súdu II zaujala stanovisko právna zástupkyňa sťažovateľky, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 2. júna 2009.

5.1 Predseda okresného súdu I sa vo svojom vyjadrení k dôvodnosti sťažnosti nevyjadril, ale opísal priebeh konania a uviedol, že „... zákonná sudkyňa... vzhľadom na odstúpenie spisového materiálu na Okresný súd Piešťany ako miestne príslušnému súdu sa nemôže k priebehu konania vedeného na našom súde vyjadriť“.

5.2 Predsedníčka okresného súdu II vo svojom vyjadrení opísala doterajší priebeh konania a k dôvodnosti sťažnosti uviedla: „... v predmetnom konaní došlo k preťahom v konaní, ktoré však neboli zásadného charakteru, nakoľko súd zhromažďoval potrebné listinné dôkazy za účelom objektívneho posúdenia dôvodnosti nároku matky na zvýšenie výživného ako aj posúdenia pomerov na strane účastníkov.“

5.3 Právna zástupkyňa sťažovateľky na vyjadrenie okresného súdu I a okresného súdu II reagovala podaním doručeným ústavnému súdu 2. júna 2009, v ktorom uviedla:

„Máme zato, že obidva konajúce súdy už mali dávno dostatok dôkazov na to, aby vo veci rozhodli. Napriek tomu tak neurobili a naďalej vykonávajú zbytočné dokazovanie, resp. opakujú už vykonané, aj to s prietiahmi. Zo zistení nevyvodili žiadne závery. Ignorujú nielen účinné ustanovenia zákona o rodine, ale aj platnú judikatúru a predovšetkým záujem maloletého M., ktorý má byť najvyšším vodiacim princípom celého konania starostlivosti o maloletých.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

7. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisov okresného súdu I sp. zn. 26 P/110/2004 a okresného súdu II sp. zn. 7 P/46/2008 ústavný súd zistil tento relevantný priebeh a stav predmetného konania:

Sťažovateľka 24. marca 2004 podala okresnému súdu I žalobný návrh proti M. V. na zvýšenie výživného pre maloletého M. H., ktorý bol vedený pod sp. zn. 26 P/110/2004.

Sťažovateľka podaním 13. apríla 2004 navrhla zmenu žalobného petitu.

Dňa 19. apríla 2004 okresný súd I vydal uznesenie č. k. 26 P/110/2004-4, ktorým ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny P. za opatrovníka maloletému M. H.

Právny zástupca sťažovateľky podaním 4. mája 2004 požiadal o preloženie termínu pojednávania.

Okresný súd I 6. mája 2004 oznámil právnemu zástupcovi sťažovateľky, aby zabezpečil účasť sťažovateľky na pojednávaní.

Podaním 4. mája 2004 sa k žalobnému návrhu vyjadril odporca.

Okresný súd I uskutočnil 18. mája 2004 súdne pojednávanie. Zo zápisnice vyplýva neprítomnosť sťažovateľky a jej právneho zástupcu, ktorí svoju neúčasť ospravedlnili. Kolízny opatrovník bol neprítomný a svoju neúčasť neospravedlnil. Okresný súd I vypočul odporcu a pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu vykonania dokazovania.

Okresný súd I 21. mája 2004 požiadal zamestnávateľa sťažovateľky o zaslanie potvrdenia o jej príjme a daňový úrad o zaslanie daňového priznania odporcu za rok 2001.

Sudca dal 22. júna 2004 kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 18. august 2004.

Sudca dal 26. júla 2004 kancelárii pokyn na zrušenie termínu pojednávania a nariadenie nového termínu na 15. október 2004.

Okresný súd I 15. októbra 2004 uskutočnil súdne pojednávanie. Zo zápisnice vyplýva prítomnosť sťažovateľky a jej právneho zástupcu. Odporca bol neprítomný. Okresný súd I vypočul sťažovateľku a pojednávanie odročil na 14. január 2005 z dôvodu vykonania dokazovania.

Sudca dal 15. decembra 2004 kancelárii pokyn na zmenu termínu pojednávania a nariadenie nového termínu pojednávania na 12. január 2005.

Okresný súd I 12. januára 2005 neuskutočnil súdne pojednávanie. Zo zápisnice vyplýva prítomnosť sťažovateľky i odporcu. Zastupujúci sudca založil do spisu predložené dôkazy, o ktoré boli účastníci konania požiadaní, a pojednávanie odročil z dôvodu onemocnenia zákonnej sudkyne na neurčito.

Sudca dal 21. februára 2005 kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 13. apríl 2005.

Okresný súd I 13. apríla 2005 uskutočnil súdne pojednávanie. Zo zápisnice vyplýva prítomnosť sťažovateľky a jej právneho zástupcu.

Kolízny opatrovník bol neprítomný a svoju neúčasť ospravedlnil. Okresný súd I vypočul sťažovateľku i odporcu a pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu vykonania dokazovania.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu 13. decembra 2005 požiadala o urýchlené nariadenie termínu pojednávania.

Sudca dal 13. januára 2006 kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 1. marec 2006.

Z dôvodu práceneschopnosti zákonného zástupcu bol 15. februára 2006 zmenený termín pojednávania na 19. apríl 2006.

Podaním 18. apríla 2006 sa odporca ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní z dôvodu práceneschopnosti.

Okresný súd I spísal 19. apríla 2006 zápisnicu zo súdneho pojednávania. Konštatovaná je prítomnosť sťažovateľky a jej právneho zástupcu (odporca neprítomný, neúčasť ospravedlnená). Pojednávanie bolo odročené na 14. jún 2006.

Podaním z 19. mája 2006 právny zástupca sťažovateľky navrhol vykonanie ďalšieho dokazovania.

Okresný súd I uskutočnil 14. júna 2006 súdne pojednávanie. Konštatovaná je prítomnosť sťažovateľky a jej právneho zástupcu (odporca bol neprítomný, neúčasť neospravedlnená). Okresný súd I vypočul sťažovateľku. Pojednávanie bolo odročené na 6. september 2006. Odporca bol predvolaný na pojednávanie pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty do výšky 50 000 Sk.

Okresný súd I uznesením č. k. 26 P/110/2004-485 z 20. júna 2006 uložil odporcovi poriadkovú pokutu vo výške 2 000 Sk, z dôvodu neúčasti na pojednávaní bez ospravedlnenia 14. júna 2006.

Okresný súd I 6. septembra 2006 uskutočnil súdne pojednávanie. Konštatovaná je prítomnosť všetkých účastníkov konania. Okresný súd I vypočul sťažovateľku a odporcu. Pojednávanie bolo odročené na 27. september 2006 z dôvodu vykonania ďalšieho dokazovania.

Sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne 26. septembra 2006 požiadala o odročenie súdneho pojednávania z dôvodu účasti na pohrebe.

Okresný súd I pojednávanie odročil na 27. október 2006.

Dňa 23. októbra 2006 sťažovateľka navrhla zmenu žalobného petitu.

Dňa 27. októbra 2006 Okresný súd I uskutočnil súdne pojednávanie, ktorého sa zúčastnili všetci účastníci konania. Okresný súd I vypočul svedka a odporcu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu vykonania ďalšieho dokazovania.

Okresný súd I uskutočnil 1. decembra 2006 súdne pojednávanie. Konštatovaná je prítomnosť všetkých účastníkov konania. Okresný súd I vypočul predvolaných svedkov. Pojednávanie bolo odročené na 31. január 2007 z dôvodu vykonania ďalšieho dokazovania.

Okresný súd I požiadal 10. januára 2007 odporcu a jeho právneho zástupcu JUDr. J. Š. o oznámenie adresy svedka.

Okresný súd I neuskutočnil 31. januára 2007 súdne pojednávanie z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Podľa rozvrhu práce na rok 2007 bola 2. apríla 2007 vec pridelená na prerokovanie a rozhodnutie inému zákonnému sudcovi.

Sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne žiadala nariadiť súdne pojednávanie.

Dňa 6. júna 2007 dal sudca kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 24. september 2007 a zabezpečenie účasti svedkov.

Okresný súd I uskutočnil 24. septembra 2007 súdne pojednávanie, na ktorom vypočul sťažovateľku, odporcu a predvolaných svedkov. Pojednávanie bolo odročené na 7. november 2007 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Právna zástupkyňa sťažovateľky podaním z 19. októbra 2007 navrhla vykonať ďalšie dokazovanie.

Okresný súd I uskutočnil 7. novembra 2007 súdne pojednávanie, na ktorom vypočul sťažovateľku, odporcu a predvolanú svedkyňu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu vykonania ďalšieho dokazovania.

Od 1. januára 2008 došlo k reorganizácii okresných súdov a zmene miestnej príslušnosti súdu na novozriadený okresný súd II, ktorý zaevidoval spis pod sp. zn. 7 P/46/2008.

Sudca dal 29. januára 2008 kancelárii pokyn na nariadenie termínu pojednávania na 28. február 2008 a zabezpečenie účasti svedkov.

Okresný súd II uskutočnil 28. februára 2008 súdne pojednávanie. Okresný súd II vypočul sťažovateľku a odporcu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu vykonania znaleckého dokazovania.

Okresný súd II listom z 29. februára 2008 požiadal okresný súd I o zapožičanie spisu sp. zn. 9 Nc 257/1998.

Sťažovateľka podaním 5. júna 2008 navrhla okresnému súdu II vydanie predbežného opatrenia, ktorým by súd predbežne zaviazal odporcu až do právoplatného skončenia konania na úhradu výživného na mal. syna M. platiť sumu 8 000 Sk.

Okresný súd II uznesením č. k. 7 P/46/2008-1227 z 18. júna 2008 návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia zamietol.

Okresný súd II uznesením č. k. 7 P/46/2008-1235 z 3. júla 2008 ustanovil súdneho znalca z odboru ekonómie a manažmentu, odvetvia účtovníctva, v ktorom uložil v lehote 60 dní vypracovať znalecký posudok.

Sťažovateľka 8. júla 2008 podala odvolanie proti uzneseniu č. k. 7 P/46/2008-1227 z 18. júna 2008, ktorým bol zamietnutý návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Sťažovateľka 8. júla 2008 podala odvolanie (doplnené 11. júla 2008) proti uzneseniu č. k. 7 P/46/2008-1235 z 3. júla 2008, ktorým jej bola uložená povinnosť zložiť preddavok na úhradu trov spojených s vypracovaním znaleckého posudku.

Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 9 CoP 47/2008-1281 z 30. septembra 2008 napadnuté rozhodnutie okresného súdu II č. k. 7 P/46/2008-1227 z 18. júna 2008 potvrdil.

Krajský súd o odvolaní proti zloženiu preddavku na trovy znaleckého posudku nerozhodol, pretože spis bol zaslaný predčasne, a spis vrátil okresnému súdu II listom zo 7. októbra 2008.

Okresný súd II listom z 23. decembra 2008 odoslal spis súdnej znalkyni Ing. R. S. z dôvodu vypracovania znaleckého posudku.

Okresnému súdu II bolo 23. marca 2009 doručené podanie súdnej znalkyne Ing. R. S., v ktorom žiadala predĺženie termínu vypracovania znaleckého posudku do 20. apríla 2009. Okresný súd II jej listom z 30. marca 2009 predĺžil lehotu do 20. apríla 2009.

Okresný súd II 29. apríla 2009 prevzal spis od znalca spolu s vypracovaným znaleckým posudkom.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné vedomosti, ustanoví súd podľa § 127 OSP po vypočutí účastníkov znalca. Ustanovení znalci boli povinní podľa § 8 zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. septembra 2004 podľa § 16 ods. 2 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) vykonať znaleckú činnosť riadne a včas.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 P/110/2004 a postupom okresného súdu II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/46/2008 o návrhu na zvýšenie výživného pre maloleté dieťa došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že posudzované konanie sa začalo 24. marca 2004, teda pred viac ako piatimi rokmi. Ústavný súd sa zaoberal postupom

okresného súdu I, ako aj okresného súdu II v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

9. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie súdu o výžive maloletého dieťaťa, t. j. ide o existenčnú vec, o agendu starostlivosti súdu o maloletých, kde sa predpokladá osobitná pozornosť venovaná efektívnemu a rýchlemu postupu súdu (II. ÚS 2/01), aby bol naplnený účel súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 142/03, I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04).

9.1 Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je návrh na zvýšenie výživného pre maloleté dieťa, teda po právnej stránke štandardná rodinnoprávna vec patriaca do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva.

Skutkovú stránku predmetnej veci možno tiež zaradiť k štandardným v rámci agendy patriacej do rozhodovacej činnosti všeobecného súdnictva. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre zastáva názor, že takéto konanie vedené proti osobe s trvalým pobytom a zamestnaním v Slovenskej republike nepatrí ku skutkovo zložitým veciam.

Sudca okresného súdu I však prejavil váhavosť a nerozhodnosť a uspokojil sa s formalizovaným postupom opakovaním súdnych pojednávaní, ako aj s nesústreďeným a nekoncentrovaným vykonávaním ďalšieho – na vec sa vzťahujúceho – dokazovania.

9.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Sťažovateľka počas prebiehajúceho konania navrhovala vykonanie dôkazov, išlo však o procesné právo účastníka konania, ktoré bez ďalšieho nemožno pripísať na jeho ujmu. Okrem toho sťažovateľka urgovala nariadenie pojednávaní a opakovane sa sťažovala na priet'ahy v konaní.

9.3 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu I a okresného súdu II. Sťažovateľka v sťažnosti nekonkretizovala obdobia, počas ktorých malo dôjsť k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, ale poukázala na celkovú dĺžku konania v trvaní takmer 5 rokov.

Ústavný súd považoval za preukázané, že okresný súd I, ale aj okresný súd II nepochybne porušili svoje zákonné povinnosti dané im predovšetkým Občianskym súdnym poriadkom. Konanie na okresnom súde I je poznačené ako celok formálnosťou, neefektívnosťou a nesústreďenosťou, keď okresný súd I mechanicky síce nariad'oval súdne pojednávania, opakoval dokazovanie a pojednávania odročoval a vec meritórne neposudzoval, a to v období od 18. mája 2004 až do 31. decembra 2007.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval v danej veci zbytočné priet'ahy v konaní. Aj keď okresný súd I a okresný súd II konali vo veci, predsa avšak nevykonávali úkony smerujúce k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza, a to aj napriek tomu, že predmetom konania bola vec výživného na maloleté dieťa.

Iba na dokreslenie celkovej situácie ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že okresný súd II 28. februára 2008 odročil súdne pojednávanie z dôvodu znaleckého dokazovania, ale až 3. júla 2008 vydal uznesenie č. k. 7 P/46/2004-1235, ktorým ustanovil súdneho znalca. Následne až 23. decembra 2008 odoslal súdny spis znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.

Aj vzhľadom na uvedené (pozri časť II a bod 9 III. časti odôvodnenia) ústavný súd z hľadiska prietáhov v konaní hodnotil postup okresného súdu I, ale aj okresného súdu II ako celok. Napriek tomu, že oba okresné sudy vykonávali procesné úkony spojené s prípravou pojednávania, vykonávali pojednávania, zabezpečovali dôkazy, na ktoré sa účastníci odvolávali, ustanovoval znalca na ocenenie vecí a doručoval písomnosti, v posudzovanej veci avšak ani raz vecne nerozhodol (do podania sťažnosti na ústavnom súde) a navyše konal nekoncentrovane a neefektívne. Okresný súd II napokon vo svojom vyjadrení fakticky priznal prietáhy v konaní.

10. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky okresným súdom I a okresným súdom II na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1. Ústavný súd v okolnostiach danej veci posúdil namietané porušenie základného práva u oboch okresných súdov napriek tomu, že dĺžka konania u oboch bola rôzna. Samotnú dĺžku konania ústavný súd zohľadnil v súvislosti s priznaním finančného zadosťučinenia a rozhodnutím o trovách konania.

11. Ústavný súd prikázal miestne príslušnému okresnému súdu II podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov, lebo konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené.

12. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 13 277,57 € (400 000 Sk) z dôvodov uvedených v bode 4 v I. časti odôvodnenia nálezu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťúčinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky (pozri bod 9 tejto časti odôvodnenia) považuje za primerané v sume 3 500 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Okresný súd I podľa názoru ústavného súdu takmer štyri roky konal nesústredene a neefektívne, a tým spôsobil v porovnaní s okresným súdom II podstatne dlhšie prietahy v konaní.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

13. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie a podanie sťažnosti 29. decembra 2008, zaujatie stanoviska 28. mája 2009 k vyjadreniu okresného súdu I a okresného súdu II.

Odmena za jeden úkon právnych služieb v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je 1/6 z výpočtového základu. Za jeden právny úkon vykonaný v roku 2008 patrí advokátke odmena z výpočtového základu 19 056 Sk (632,54 €), t. j. 3 176 Sk (105,42 €) a režijný

paušál 190 Sk (6,30 €), teda spolu 3 366 Sk (111, 23 €). Odmena advokátke za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom v roku 2008 (za 2 úkony právnych služieb a 2 x paušálna náhrada) predstavuje celkovú sumu 6 732 Sk (223,46 €). Za jeden právny úkon vykonaný v roku 2009 patrí advokátke odmena z výpočtového základu 695,41 €, t. j. 115,90 € a režijný paušál 6,95 €, teda spolu 122,85 €. Celková odmena advokátke za právne zastúpenie pred ústavným súdom predstavuje sumu 346,31 €, ktorú je okresný súd I povinný zaplatiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

14. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu II do 3 dní odo dňa doručenia rozhodnutia nariadiť vo veci sp. zn. 7 P/46/2008 pojednávanie a súdne pojednávanie ukončiť v prospech maloletého tak, aby nedochádzalo k poškodzovaniu jeho práv a právom chránených záujmov, posúdil ako návrh nad rámec zákona, a preto v tejto časti jej nevyhovел pre nedostatok kompetencie. Rovnako nevyhovел tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka požadovala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 3 500 €.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

15. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2009